

Теоретико-методологічні засади формування художньо-естетичної культури майбутніх кваліфікованих робітників

В умовах входження України до європейського ринку товарів і послуг важливим завданням професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників стає підвищення рівня їхнього художнього та естетичного розвитку, оскільки конкурентоспроможність сучасного фахівця на ринку професій визначається не лише рівнем його професійної кваліфікації (що вже навіть не обговорюється), а й сформованістю його естетичних смаків, відчуття міри, стилю тощо. У зв'язку з цим серед невідкладних проблем професійної педагогіки набуває нині все більшої актуальності проблема формування художньо-естетичної культури учнів професійних навчальних закладів.

Ефективність дослідження цієї проблеми залежить від теоретико-методологічних засад, на яких ґрунтується означений процес.

Методологічними засадами дослідження процесу формування художньо-естетичної культури майбутніх кваліфікованих робітників нами обрано:

– культурологічний, етнопедагогічний, полікультурний, аксіологічний, інтегративний, особистісний, діяльнісний та компетентнісний методологічні підходи;

– висновки філософії та естетики щодо діалектичного взаємозв'язку змісту і форми, цілісності картини світу; єдності свідомості й діяльності, потенційного й актуального у розвитку особистості; співвідношення раціонального та емоційно-почуттєвого;

– концепції розвитку професійно-технічної (професійної) освіти України (Н. Ничкало та ін.), професійно-художньої освіти України (В. Радкевич), загальної мистецької освіти (Л. Масол);

– Національну державну комплексну програму естетичного виховання (І. Зязюн, О. Семашко);

– теоретичні положення філософії мистецтва й естетики (І. Зязюн, О. Кривцун, Л. Левчук, О. Лосєв, Г. Макаренко, Л. Тарапата-Більченко); соціології мистецтва (П. Сорокін, О. Семашко); психології мистецтва (Д. Абрамян, Є. Басін, Л. Виготський, О. Гройсман, О. Костюк, Б. Мейлах, Б. Теплов, Г. Ципін, П. Якобсон); педагогіки мистецтва (В. Абрамян, І. Зязюн, Б. Лихачов, Г. Падалка, В. Петрушин, О. Ростовський, О. Рудницька, Г. Шевченко, О. Щолокова та ін.); ідеї щодо взаємозалежності естетичного й художнього аспектів у художньо-естетичному розвитку та формуванні художньо-естетичної культури особистості (В. Бутенко, А. Голизіна, С. Мельничук, В. Радкевич, О. Стрілець та ін.).

Вагоме значення у здійсненні дослідження проблеми формування художньо-естетичної культури майбутніх кваліфікованих робітників мають ідеї Г. Ващенка, В. Іванова, Д. Лихачова, С. Русової, В. Сухомлинського, В. та С. Шацьких щодо необхідності залучення особистості до мистецтва й

художньо-естетичної діяльності з метою гармонійного розвитку її якостей і потенціалів.

На основі врахування методологічних положень, викладених у працях цих вчених і філософів, визначено провідні *принципи* розвитку художньо-естетичної культури майбутніх кваліфікованих робітників, а саме: гуманізації, гуманітаризації, забезпечення культуровідповідності та художньо-естетичної спрямованості професійної й професійно-художньої освіти; професійної спрямованості процесу формування художньо-естетичної культури учнівської молоді; взаємозв'язку професійно-художньої освіти з художньо-естетичним вихованням учнів; інтеграції мистецьких і професійних знань; систематичності, послідовності, педагогічної доцільності, ненав'язливості й діалогічності спілкування майбутніх кваліфікованих робітників з мистецтвом; добровільності залучення їх до художньо-естетичної діяльності; стимулювання їхньої власної художньо-естетичної активності і самостійності; врахування рівня розвитку в них художньо-естетичної культури; опосередкованості й віддаленості у часі результатів художньо-естетичного виховного впливу тощо.

Основними *завданнями* педагогів професійних навчальних закладів щодо розвитку в майбутніх кваліфікованих робітників художньо-естетичної культури є: формування в них системи художньо-естетичних цінностей і розвиток художньо-естетичних потреб, забезпечення цілісності їхньої картини світу; гармонізація їхньої особистості; наповнення гуманістичним і культурологічним змістом їхніх професійних знань; формування в них професійно значущих естетичних якостей і художніх здібностей; зростання рівня їхньої загальної і професійної культури; вироблення не споживацького, а активного творчого й естетичного ставлення до оточуючої дійсності, прагнення до створення прекрасного у своїй професійній діяльності, виконання її на високому естетичному рівні.

Теоретичними засадами дослідження проблеми формування художньо-естетичної культури майбутніх кваліфікованих робітників є педагогічні ідеї щодо:

– визнання зумовленості рівня сформованості в них цієї інтегрованої особистісної якості загальним рівнем художньо-естетичної, духовно-моральної й суспільно-правової культури суспільства;

– усвідомлення залежності рівня розвитку художньо-естетичної культури учнів від глибини осягнення ними метафорично-символічної образності мистецтва, набуття досвіду пізнання загальнолюдських, національних і професійних цінностей у мистецькій і професійно-художній діяльності;

– ґрунтування цього процесу на основі залучення учнівської молоді до діалогічної взаємодії з мистецтвом, яке виконує світоглядну, педагогічну, соціалізуючу, професіоналізуючу, компенсаторну, гедоністичну та інші функції;

– детермінованості механізмів розвитку художньо-естетичної культури майбутніх кваліфікованих робітників діалогічною природою мистецтва,

сутністю художнього спілкування як діалогу;

– розуміння значення впливу мистецтва на розвиток художньо-естетичної культури майбутніх кваліфікованих робітників не у засвоєнні ними інформативного змісту художніх творів, а у відкритті для себе тих смислів і цінностей, що у ньому закладені, отриманні естетичної насолоди від його сприймання [1, с. 60];

– необхідності урахування суб'єктивності сприйняття учнями творів мистецтва й залежності цього сприймання від їхнього художньо-естетичного досвіду й рівня їхньої професійно-художньої та мистецької освіти.

Практична реалізація теоретико-методологічних засад формування художньо-естетичної культури учнівської молоді вимагає від педагогічних працівників ПТНЗ розробки і впровадження у навчально-виховний процес цих закладів естетично орієнтованих педагогічних технологій, які, залучаючи майбутніх кваліфікованих робітників до різних форм мистецько-педагогічної взаємодії, формують в них потребу у прекрасному, бажання жити і творити за законами краси.

Література

1. *Рудницька О.* Педагогіка: загальна та мистецька : навч. посіб. / О. П. Рудницька. – К., 2002. – 270 с.